

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Валентин Спасов Китанов
за дисертационния труд на Марио Димитров Александров
**Демографската политика в законодателството на България в периода
1879 – 1912 г.**,
научен ръководител проф. д.и.н. Щелиян Щерионов.
/дисертация за присъждане на научно-образователна степен „доктор по
история“,
професионално и научно направление 2.2 История и археология/

Дисертационният труд на колегата Марио Александров „**Демографската политика в законодателството на България в периода 1879-1912 г.**” с обем от 236 стр. включва увод, три глави, заключение, списък на използваните извори и литература и списък на съкращенията.

В увода точно са определени демографската политика като обект на дисертацията и изследването на взаимовръзката между демографската политика и законодателството като неин предмет. Коректно е посочена и целта на дисертацията - *„изясняване на основните концепции по същността и реализирането на демографската политика в законодателството на следосвобожденска България”*. Макар и формулирани като съображения, от които авторът се е ръководил при определяне на основната цел, на практика са разкрити и основните приноси моменти, които изцяло оправдават необходимостта от изследването - **вкарване в научен оборот на огромен масив от документален материал и оригиналност на темата**. От друга страна, изчерпателният историографски преглед дава възможност за една сравнителна характеристика на мястото на темата в концептуален и изследователски аспект и логиката на нейната научна актуалност. Трябва да се отбележи и аргументираното уточняване на основните понятия, които носят смислова съдържателност в пространството на историко-демографската научна материя.

Първа глава е озаглавена *„Насърчаване раждаемостта на населението в законодателството на България през периода 1879-1912 г.”* Тук, в рамките на три параграфа последователно са разкрити законодателните политики в областта на укрепване на брачната институция, закрилата на децата и осигуряването на благоприятни условия за съчетаване на трудовата дейност с възпроизводството на населението. Изложението във втора глава интерпретира въпроса за подобряване на здравето и понижаване на смъртността на населението в законодателството на България през същия хронологически период. Запазен е структурният подход и конкретиката на трите параграфа се фокусира върху решаването

на екзистенциалния въпрос за подобряване здравеопазването на населението, съществения проблем за благоустройството на страната и темата за общественото осигуряване на населението. Механичното движение и териториалното преразпределение на населението в законодателството е възприето от автора като трето основно направление в демографската политика на българската държава в хронологическия диапазон на изследването. Обективният анализ на законодателните инициативи по стимулиране на заселванията в страната, респективната политика по ограничаване на изселванията и опитите за вътрешно териториално преразпределение на населението съставляват тематичното поле на трета глава на дисертацията .

В трите глави методично и с постепенен съдържателен интензитет колегата Александров ни разкрива законодателните аспекти на въпросите около политиката на българските официални фактори в областта на насърчаване раждаемостта на населението, подобряване здравето и понижаване на смъртността на населението, механичното движение и териториалното преразпределение на населението за периода 1879-1912 г. От друга страна обаче, той поставя фундаменталния въпрос за ефективността на релацията *държава-законодателство – личности - дейности – резултати* в областта на демографската политика, който макар и представен в исторически контекст, носи в себе си перманентната характеристика и на актуална дефиниция. Тук откривам един от важните приноси моменти на дисертационния труд. Може да се каже, че по този начин докторантът не само надгражда познатото, но и създава нова научна парадигма, в която успешно съчетава знанието и действията на законодателя и реализирането им като политика със своите социални измерения.

Това е дало възможност на автора от един не толкова атрактивен документален материал да успее да изгради привлекателен, четивен, плътен и убедително аргументиран текст, който не само съблюдава принципните характеристики на едно научно демографско изследване, но и кореспондира с изследователските полета на историята, социологията и правото и по този начин ни представя комплексната оценка на въпросите, които са предмет на творческите намерения. Откроява се усещането за разбиране на темата, фактологичното усвояване на документалните източници, максималната представителност на историографията, стегнат изказ с нужната аналитичност, изводи и констатации. Особено впечатлява способността на автора да обобщава най-съществените детайли в отделните компоненти на текста, което прави изложението разбираемо и целенасочено.

Тук е мястото да подчертая заслугите и на научния ръководител, защото текстът е полезен в съдържателно и тематично отношение за широк кръг от специалисти и това го прави сам по себе си провокативен от гледна

точка на оценки и препоръки. Убеден съм, че подобни изследвания създават атмосфера на градивна дискусия в научното пространство.

Позволявам си да отправя следните няколко препоръки към докторанта за окончателния вариант на текста, с оглед на неговото издаване, което горещо препоръчвам:

- да се избягва писането от първо лице /вж. например - „населението ни“, „нашите територии“ – стр. 6; „законотворците ни“ – стр. 99; „следосвобожденското ни законодателство“, „тогавашният ни политически елит“ – стр. 230/
- да се разшири обема на Заключениеето;
- да се направи опит за сравнителна характеристика с демографската политика за същия период в съседни на България страни, дори и под формата на статистическа съпоставка;

Независимо от горепосочените препоръки, моето категорично становище е, че дисертационният труд на докторант Марио Димитров Александров има всички достойнства на едно оригинално, основано на научните критерии и компактно като текст и стил изследване, което има приносен научноизследователски и историко-познавателен характер за българската историография и заедно с автореферата и научните публикации *отговаря на изискването за придобиване на образователна и научна степен „доктор“*.

Изпълнени са и всички процедури по подготовката на докторанта, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България /ЗРАСРБ/, Правилника за неговото приложение и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в БАН.

Гореказаните констатации ми дават основание да **гласувам с „ДА“** за присъждане на Марио Димитров Александров на образователна и научна степен **„доктор“** за дисертационния му труд на тема **„Демографската политика в законодателството на България в периода 1879 – 1912 г.“**, с научен ръководител проф. д.и.н. Щелиян Щерионов.

Доц. д-р Валентин Китанов
13.02.2016 г.

